

ГЕНІАЛЬНИЙ ІВАН ФРАНКО

Аналізується роль геніальної особистості І. Франка в історії української літератури, мови та творенні української нації.

Ключові слова: література, Україна, Русь, геній, історія, нація.

The role of prominent personality of I. Franko in the history of Ukrainian literature, language and creation of the Ukrainian nation.

Keywords: literature, Ukraine, Ruthenia, prominent, history, nation.

Звичайно, щоби називати людину геніальною, вона на те має мати заслужене право. Іван Франко один із таких заслужених людей.

Уже одне те, що людина написала за своє життя більше ста томів наукових праць, свідчить про її геніальність та неординарність. Та нас, українців, Московія триста літ привчала своє не шанувати, а поклонятись виключно московитам. Нам вбили в голови міфи про вигаданих Олександра Невського, Дмитрія Донського та інших подібних московитів, а українських національних героїв: Мазепу, Бандеру, Шухевича подали як ворогів і більшість із нас це досі сприймає за істину. Хоча простий незаангажований погляд повністю спростовує ці вигадки. Так Олександр Невський і Дмитрій Донський, навіть за патріотичною московською версією, виступали проти існуючої золотоординської влади, чому й стали російськими національними героями. В той час, коли за подібні дії проти московської влади, наші національні герої подавалися українцям як зрадники, фашисти тощо. Про «фашиста» Олександра Невського наведу із російського літопису (звертаю увагу – російського) ось такі слова про його «працю» в Новгороді 1259 року під час чергового золотоординського перепису – «оному очи выимаша, а иному носы урезаша». То, в російському розумінні, це фашист, чи ні?

В чому ж полягає геніальність Івана Франка? Якщо коротко сказати, то я її вбачаю в його творах. Для прикладу візьмемо знамениту «Історичну повість. Захар Беркут. Образ громадського життя карпатської Русі в XIII віці».

Уже ця «історична праця» є геніальною, хоча Франку в ній, щоби донести «Образ громадського життя карпатської Русі в XIII віці» де-не-де прийшлося поступатися достовірністю, аби обійти айстро-угорські закони та польське націоналістичне свавілля.

Так, образ Данила Галицького в творі дещо спотворений. Іван Якович надав йому, для задоволення амбітності угорців, германців та поляків, деякого негативу, написавши: « - Як то? – крикнув здивований боярин. – Ви не знаєте князя Данила?

- Ні, не знаєм ніякого князя.

- Володаря всіх земель, усіх осель і міст від Сяну до Дніпра, від Карпат аж до устя Бугу?» [1, с.42].

І ще:

« - Що вам з вістей, коли допомогти собі не можете! – згiрдно буркнув боярин.

- Правду сказав ти, боярине, - сумно відповів Захар... - А тоді всяким монголам одверта дорога в нашу країну. Бо поглянь тепер на нашу Русь! Твій владник, твій могучий князь Данило пропав десь безвісті. Замість обернутися до свого народу, віддати йому його свободу, він, поки монголи руйнують його край, побіг до угорського короля... Тепер твій Данило щез десь...» [1, с.46-47].

Зазначимо: ні угорська, ні німецька, ні австрійська, ні польська, ні російська влади у ті часи (і сьогодні) були не зацікавлені пояснити людям чому «монголи Чингісхана» йшли до «рідного їм угорського народу», який чомусь належав до «тюркських народів». А «Ясу Чингісхана» у ті роки жодна із європейських країн друкувати не збиралась.

Чому Іван Франко й змушений був писати: « Ціль походу страшної орди були Угри, багата країна, заселена племенем, спорідненим з монголами, від котрого великий Чингісхан монгольський домагався, щоб йому піддалися. Угри не хотіли піддаватися, і страшенний похід монгольської орди мав їм показати месть великого Чингісхана. З трьох боків разом, після плану Батия, мала впасти орда до Угорщини: зі сходу в землю Семигородську, з заходу з землі Моравської і з півночі через Карпати. В тій цілі орда поділилася на три часті: одна, ... пішла бессарабськими степами в Волощину, друга, ... відділилася... в землі волинській і поперек Червоної Русі, через Пліснесько змагала до верхів'я ріки Дністра, щоб перейти її вбрід, а далі розлилася по Підгір'ю, шукаючи проходів через Карпати...» [1, с.52-53].

Зрозуміло, що остання, третя частина Батиевої Орди пішла з Волині на Польщу та Германію. Про неї Іван Франко не пише.

Краще за Івана Франка в українській історичній літературі жоден письменник (професор) так яскраво не писав про похід війська хана Батия через Русь. Цікаво те, що військо таким же чином, за свідченням Івана Яковича, мало пройти польські, германські та моравські (сучасна Чехія) землі. Але жодному історику сьогодні (і раніше) «не спадало на ум» написати, що військо хана Батия завойовувало ті землі. Воно їх проходило воєнним походом. Хоча в тих землях, як і в Русі, відбувалися битви, знищувалися міста і села. Та чомусь Польщу, Сілезію, Моравію військо хана Батия, проходячи до Угорщини, не завоювало, а от Русь – завоювало. Так забажала Московія і Європа не заперечувала. Цікаво й те, що в Русі, як в Польщі, Сілезії, Моравії, Угорщині, Хорватії хан Батий чомусь не залишив жодного солдата чи гарнізону. Як він збирався керувати завойованими землями – невідомо. Тому ми маємо всі підстави заявляти,

що землі Русі, тобто Галицько-Волинського князівства, після воєнного походу війська хана Батия у 1240-1241 роках, перебували в однаковому становищі з землями Польщі, Сілезії та Моравії.

А геніальний Іван Франко у своїй історичній повісті «Захар Беркут» засвідчив, що ті землі у 1240-1241 роках простягалися «від Сяну аж до Дніпра, від Карпат аж до устя Бугу».

Хоча, зрозуміло, що для «малоросів і кахлів» геніальний Іван Франко не авторитет. Для них більш авторитетні Путін і Жириновський...

Слід також додати, що Іван Франко тезу про воєнний похід угрів вклав в уста командувача монгольського війська Бурунди, коли той через Тугар Вовка звертався до Захара Беркута, щоби тухальчани пропустили монгольське військо через свої землі в Угорщину. Ось такі слова:

«- Слухай же, що велить далі сказати вам Бурунда-бегадир моїми устами. Ціль його походу – край угорський, дідицтво Арпада, що був підданим великого Чингісхана, а тепер не хоче признавати його зверхності. Щоб укарати непокірного, вислав великий Чингісхан свою силу на Захід сонця. Чи ж ваша річ спиняти ту силу в її поході? Бурунда-бегатир, начальник одної часті тої сили, бажає по добру розстатися з вами... Опір ваш даремний, - чи саяк, чи так, а монголи розвалють ваші засіки і підуть своєю дорогою...» [1, с.107].

Також завоювання українських земель у праці Івана Франка «Захар Беркут» ми не бачимо і це має бути нашим дороговказом, нашим постулатом.

Слід якомога швидше переосмислити, а тому й переписати українську історію. Геній Івана Франка й полягає в тому, що його твори стоять на сторожі історичної істини, історичної правди. Звернімо увагу: державні установи тодішньої Австро-Угорської імперії не заперечували такого трактування Франком давніх подій.

Книга Івана Франка «Захар Беркут» довгі роки була настільною книгою української молоді та юнацтва в ХІХ-ХХ століттях. Це московіти та більшовики навчили українців не вірити та паплюжити своїх національних героїв...

Хоча геніальний Франко й змушений був у своїй праці скрізь вживати слова «монголи, монгольське військо», та командиром того війська був «туркоман Бурунда». І нічого незвичного у тому немає. Європа, як і Франко, сприйняли московську фальшивку про те, що Чингісхан походив з монгольського роду. В той час, коли Чингісхан походив з тюркського роду. Його батько, мати, діти, родичі були тюрками. Що цікаво, у монголів, навіть титул «Хан» не існує. Тобто, міф про великого «монгола Чингісхана» - є великою «московською качкою». Про все те написано у праці «Москва Ординська». Не повторятимуся.

Розуміючи складність ситуації, геніальний Іван Франко подав нам «командира монгольського війська туркомана Бурунду». Але у своїй «історичній повісті» не вжив жодного разу промосковський термін

«татаро-монголи», хоча Московія в його часи дуже наполегливо вкорінювала те нерозумне словосполучення...

Що ж нам цілком достовірно доніс у своїй «історичній повісті» «Захар Беркут» геніальний Іван Франко?

Головне, - Франко чітко засвідчив, що так звані «монголи» хана Батия у 1240-1241 роках не завойовували Руську землю, а проходили її воєнним походом, як Польщу, Сілезію, Моравію. Чому українські історики сьогодні не підтримують геніального Івана Франка – незрозуміло!

Якщо подивимося до «Літопису Руського», виданого 1989 року Леонідом Махновцем, то побачимо, що військо хана Батия штурмом взяло Київ 6 грудня 1240 року і очолив захист Києва тисяцький князя Данила Галицького – Дмитрій. А вже навесні 1241 року те військо було в Польщі, Сілезії, Померанії, Угорщині. То скажіть, будь ласка, як воно могло завойовувати Русь?

Якщо звернемося до «Літопису Руського», то побачимо, що після падіння Києва військо хана Батия рухалося на Колодажин (південь сучасної Житомирської області). Далі, за тим же літописом – «до Каменця [та] Ізяславля [і] взяли їх». Та ця фраза літопису є московським «доважком брехні», бо сучасні дослідниці Кам'янець-Подільського мати і донька Платонівські (Євгенія та Ольга) чітко встановили, що Кам'янець військо хана Батия не завойовувало, а місто Ізяславль засноване родиною князів Галицьких-Острозьких у XV столітті.

Пізніше те військо пішло на Крем'янець і Данилів. «А коли побачили, що Крем'янець і город Данилів неможливо взяти йому, то відійшли [од них]. І прийшов він до Володимира, і взяв його списом...» [2, с.397-398].

Що зайвий раз свідчить не про завойовування Русі (України), а про звичайний воєнний похід через її землі.

А далі автор пропонує звернутися знову до Івана Яковича Франка, до його геніальної праці «Захар Беркут». Ось, що писав український геній: «З трьох боків разом, після плану Батия, мала впасти орда до Угорщини: зі сходу в землю Семигородську, з заходу з землі Моравської і з півночі через Карпати. В тій цілі орда поділилася на три часті: одна..., пішла бессарабськими степами в Волощину, друга відділилась від головної орди в землі волинській і поперек Червоної Русі, через Пліснесько, змагала до верхів'я ріки Дністра, щоб перейти її вбід, а далі розлилася по Підгір'ю, шукаючи проходів через Карпати...» [1, с.53].

Ні Франко, ні «Літопис Руський» не пишуть про третю частину війська, яка, взявши Берестя, пішла через Польщу та Сілезію в Моравську землю. Звернімо увагу, чомусь не завойовуючи ті землі, хоча відбувалися битви з поляками, німцями, чехами.

Чому сучасні історики так вибірково відносяться до геніального Івана Франка, нічого нікому не пояснюючи, - невідомо.

Та справа в тому, що й геніальний Іван Франко, свого часу, розумів оце наше, українське, малоросійство, чому в другій праці був змушений написати:

І кождий з нас те знав, що слави нам не буде,
Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд,
Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,
Як ми проб'єм її та вирівняєм всюди,
Як наші кості тут під нею загниють...

Шана і повне сприйняття творів геніального Івана Франка в Українській незалежній державі мають бути повсюдними і всеохопними.

Джерела та література:

1. Видатні українські твори. Історія в романах та повістях. Почуємо славу, козацькую славу! // Іван Франко. Захар Беркут. – ТОВ «ВКФ» «БАО». – Донецьк, 2010.
2. Літопис Руський / за Іпитіївським списком. – Видавництво: «Дніпро». – Київ, 1989.
3. Ольга Пламеницька. Castrum Camenecensis. Фортеця Кам'янець. – ФОП Сисин О.В. Абетка. - Кам'янець-Подільський, 2012.
4. Володимир Білінський. Україна-Русь. Українська звитяга. – Тернопіль, 2016.